

**В. О. Дяченко, Я. В. Євтушенко**  
Сумський державний педагогічний  
університет імені А. С. Макаренка  
[nagrany13@gmail.com](mailto:nagrany13@gmail.com)

## **ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ**

*У статті розглядаються небезпеки які підстерігають туристів, форми загроз, аналізуються способи і методи нападу, а також пропонуються заходи по уникненню подібних інцидентів.*

**Ключові слова:** міжнародний досвід, індустрія туризму, законодавство, ЮНВТО.

*В статье рассматриваются опасности подстерегающих туристов, формы угроз, анализируются способы и методы нападения, а также предлагаются меры по избежанию подобных инцидентов.*

**Ключевые слова:** международный опыт, индустрия туризма, законодательство ЮНВТО.

*The article considers the dangers that lie in wait for tourists, forms of threats, analyzes the methods and techniques of attack, as well as measures to avoid such incidents.*

**Keywords:** international experience, tourism industry, UNWTO legislation.

**Постановка питання.** Безпека в індустрії туризму на сучасному етапі пандемічної кризи дуже актуальною при організації міжнародних подорожей. Зараз перед туристськими операторами стає важливе завдання опанування напрацювань ЮНВТО щодо забезпечення безпеки туристів під час подорожей до різних країн світу, яка спирається на: Хартія туризму і Кодекс туриста, прийняті Генеральною асамблеєю UNWTO (Софія, 1986 р.), документи Гаазької

міжпарламентської конференції (Нідерланди, 1989 р.), документи 9-ї Генеральної асамблеї UNWTO (Буенос-Айрес, 1991 р.), Глобальний етичний кодекс туриста, прийнятий Генеральною асамблеєю UNWTO в Сантьяго (Чилі, 1999 р.). Отже, аналіз міжнародного досвіду по забезпеченню безпеки у міжнародних подорожах допоможе в сучасних умовах діяльності туристських компаній України якісно організовувати подорожі.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Аналізу проблем забезпечення безпеки індустрії туризму Європи присвячені дослідження багатьох зарубіжних вчених: Гайдукевич Л. М. [1], Григорян Ц. А., Рябцев А. А. [2] в працях вітчизняних науковців, зокрема: В. М. Зігунова [3], В. Козинця [4] та інші. Не вирішеними проблемами забезпечення безпеки у міжнародних подорожах нам даний час є те, що пандемія висвітила не готовність багатьох країн світу вирішувати питання щодо збереження здоров'я туристів.

**Мета статі** є аналіз міжнародного досвіду щодо сутності забезпечення безпеки в індустрії туризму різних країн Європи.

**Виклад основного матеріалу.** Міжнародний досвід розробки заходів безпеки туризму вивчається Всесвітньою Туристичною Організацією (ЮНВТО). Як відзначається в Гаазькій декларації з питань туризму, «для того, щоб нормально функціонувати та розвиватися, туризм потребує безпеки для подорожей як національних, так і міжнародних, так і для їхньої власної власності [1].

Це може бути досягнуто через:

- розробки та проведення в житті норм безпеки для подорожей та туристських переглядів;
- інформування та просвітлення суспільності;
- створення конституційних рамок для вирішення проблем, пов'язаних з безпекою туристів, і, зокрема, в екстремальних ситуаціях;

- міжнародне співробітництво на двосторонньому, регіональному, субрегіональному, міжрегіональному та світовому рівнях.

При Виконавчій раді ЮНВТО в 1994 р. створений Комітет з питань якісного обслуговування туристів, який відповідає на питання безпеки подорожі. У тому ж році ЮНВТО провела дослідження 73 країн світу на тему «Безпека та захист туристів, туристичних об'єктів».

За ініціативою ЮНВТО літом 1995 р. в Естерунді (Швеція) проведена I Міжнародна конференція з питань безпеки туризму та зменшення ризиків при подорожах. Висновки обстеження свідчать: у 71% країн об'єкти та пам'ятки, відвідувані туристами, забезпечуються охороною з боку спеціальної туристичної поліції чи служби безпеки.

У більше ніж половині таких країн ця служба є частиною державної або муніципальної поліції. На туристичній поліції лежить також охорона пам'яток культури, навколишнього середовища, боротьба з наркотиками, надання інформації про туристів та охорона місцевих етнічних груп. Співробітники туристичної поліції в 41% країн навчаються іноземним мовам, в 26% проходять підготовку за спеціальними туристськими дисциплінами, в 37% країнах підтримують постійний зв'язок з туристськими фірмами та звичайною поліцією [2].

Міжнародна практика показує, що ряд державних видань надає відповідні рекомендації щодо відвідування тих чи інших країн та регіонів світу. Так, МВС Німеччини, Державний департамент США регулярно публікує список країн, в які поїздки не рекомендуються, а в ряді випадків забороняються.

Туристичні підприємства, що представляють основний елемент системи туризму, зобов'язані в першу чергу піклуватися про безпеку своїх клієнтів. Обираючи партнерів, місце призначення, планування будови маршруту, та інші елементи туру, туристичне підприємство не повинно забувати про забезпечення безпеки та безпеку майна туристів.

Надзвичайно недопустимим є розробка турів на місцях ведення бойових дій або прилеглих до них районів, у країнах, де спостерігається діяльність терористичних організацій, на місцях, де існує небезпека захворюваності на епідемічні захворювання або введений медичний карантин. Для ряду спеціалізованих турів, перш за все в активному туризмі, туристичне підприємство зобов'язано забезпечити забезпечення вищого контролю за станом здоров'я туристів. До таких турів відносяться: альпінізм, спуски по гірським річкам, екстремальний туризм, туристичні походи тощо. При організації поїздок у державі, де існує небезпека захворювання епідемічними хворобами, туристичне підприємство повинно здійснювати встановлений порядок вакцинації (щеплення) з видачами відповідних медичних сертифікатів.

Організація Охорони Здоров'я (ВООЗ) розробила «Дотримання до свідотства про щеплення при поїздках за межі», яке є практичним керівництвом для туристичних підприємств та самих туристів. ВООЗ випускає також «Епідеміологічний щорічник» та рекомендації, призводить до зменшення можливості розповсюдження небезпечних інфекцій у тому числі через туризм. К числу карантинних захворювань міжнародної значимості відносяться: чума, віспа, холера, жовта лихоманка. Існують певні медикосанітарні правила, що дозволяють уникнути небезпечних інфекційних захворювань, при подорожі [1].

Ці правила повинні бути в обов'язковому порядку видання в інформаційному листу туристів до початку поїздки. Крім організаційних заходів, туристичне підприємство зобов'язано проінформувати туристів про можливі небезпеки в тій чи іншій країні та про порядок дій у разі загрози їх безпеки або збереження майна. При виборі транспортних засобів туристична компанія повинна забезпечити безпеку транспортування туристів, надаючи для цього технічно виправданий транспорт, кваліфікованих водіїв, а в разі руху «колоною» забезпечити її супроводження дорожньою поліцією. При організації групових турів часто забезпечується супровід груп представників туристичних

підприємств. Його завдання в основному зв'язуються із забезпеченням повноти виконання попередньо переглянутих програм. Разом з тим, наявність співробітника або представника туристичних підприємств у групі повинен розглядатись також зі сторони забезпечення вимог щодо безпеки життя та здоров'я туристів.

Адміністрація туристичних центрів зобов'язана дати забезпечення своєї діяльності заходів безпеки туристів та відпочиваючих, що знаходяться в цих центрах. Забезпечення безпеки повинно здійснюватися на випадок повороту пожежі, стихійних лих, масових захворювань та достатньою кількістю для запобігання або свідомості мінімуму результатів поводження таких небезпек, внесення до екстреної евакуації туристів. Туристичні центри повинні мати систему внутрішньої безпеки, запобігання досягненню життєдіяльності, здоров'я та майна туристів. Крім цього адміністрація туристичних центрів повинна інформувати туристів про порядок їх дії у разі виникнення небезпек [4].

Національні органи з питань туризму різних держав Європи при розробці та здійсненні політики у сфері туризму повинні походити з того, що державний перегляд туристів гарантується їх безпекою та захистом майна. Забезпечення цих гарантій є одним з першочергових засобів у розвитку туризму в державній власності. Реалізація цих гарантій здійснюється шляхом прийняття відповідних законодавчих або нормативних актів, регулюючих та координаційних дій у цьому створенні всі зацікавлені знання, усього суспільства. Ще одним виготовленням засобів забезпечення безпеки в туризмі на національному рівні є захист власних громадян, виїзних в туристичні подорожі за межами країни. Реалізація цього проекту здійснюється прийняттям відповідних правових актів, гарантування громадянам своєї країни захисту, як на національній території, так і за її межами. Крім правових актів до цього утворення необхідно відмітити міжнародні домовленості щодо правового та іншого захисту громадян, передбачаючи прийняття сторонами взаємних гарантій при забезпеченні безпеки громадянської

сторони на своїх національних територіях. І у виключних випадках держави можуть застосовувати спеціальні сили та засоби для спасіння або евакуації своїх громадян за межами країни [3].

Аналіз міжнародного законодавства в області забезпечення безпеки туристичної діяльності показав, що в зарубіжних країнах діють законодавчі акти, встановлюються правові, соціальні та економічні основи організації туризму, визначається компетенція органів влади в регіонах туризму, права та зобов'язання господарських суб'єктів, щодо забезпечення безпеки в туризмі. Як правило у законах містяться правові норми, регулюючі забезпечення безпеки туристичної діяльності кожної країни Європи.

Однак підкріплення відповідальності державних органів у сферах забезпечення безпеки туристичної діяльності, створення заходів для підвищення рівня безпеки туристичної діяльності в національних законах країн Європи відрізняються. Звернемось до досвіду розмежування предметів ведіння та повноліття в розвинутих у туристичному відношенні державах світу.

Так, відповідно до статті 148 Конституції Іспанії питання розвитку та організації туризму, а також організація дозвілля відноситься до відання автономних повідомлень.

Стаття 117 Конституції Італії відноситься до видання законодавчих норм про туризм до компетенцій обласних - автономних навчальних закладів із власними повноваження та функціоналами, які у своєму черговому порядку залежать від провінцій та комунальних послуг. Законодавчі акти, що видаються областями, не можуть протидіяти національним інтересам та інтересам інших областей. Закони Республіки можуть надати регіон правом видавати норми для проведення цих законопроектів у житті [2].

Більшість державних органів Європи мають спеціальні закони про туризм. У деяких країнах окремі положення щодо виявлення туристичних послуг регулюються також громадянським законодавством. Зокрема, в німецькому

громадянському укладі містяться положення про договір про обслуговування туристів. Ряд країн Європи прийняв кілька законів у сфері туризму. На Мальті, наприклад, окремі закони регулюють надання гостинних послуг, визначають структуру та повноцінні органи публічної влади у сфері туризму, порядок надання послуг туристичних агентств, гідів-перекладачів, підприємствам розвитку, регулюють діяльність у сфері клубного відпочинку (таймшера).

У Швеції прийнятий закон, посвячений надання гарантій за туристичними поїздками, а також Закон «Про комплексні тури».

У Турції діє закон «Про підтримку туризму», який носить ярко виражений публічно-правовий характер і містить як заходи державної підтримки туризму, так і механізм їх реалізації. Особливо, закон визначає порядок використання нерухомості для туристичних ціл, регулювання державних інвестицій у туристичну індустрію, встановлює правовий статус державного Фонду розвитку туризму, надає фінансові привілеї для інвесторів, регулює питання підтримки та функціонування ядерного туризму та ін. Подяка прийнятому цим законом, Туреччина в цей момент стала однією з розвинених у туристичному відношенні країн Європи.

В останній час найвища популярність придбає пригодницький туризм. У туристських походах завжди присутній елемент випадковостей, який впливає на умови подорожі і відповідно на стан туристів. Однак, якщо дозволено поставити собі завдання, щоб усунути будь-яку випадковість, щоб спробувати звести її до мінімуму повного можливо. Тому пошук конкретних шляхів вирішення проблем безпеки в активному туризмі повинен описувати детальний аналіз аварійних випадків, збір статистичних матеріалів, аналіз позитивних досліджень туристичної діяльності. При цьому, повністю копіюється передового досвіду зарубіжних рятувальних служб, таких як «Бергреттунгсдинст» в Австрії або «Бергвахт» в Німеччині неможливо.

**Висновки та перспективи подальших наукових досліджень.** Аналіз міжнародного досвіду по забезпеченню безпеки індустрії туризму показав, що в країнах світу є напрацьовані ефективні системи безпеки туристів під час їх різноманітних подорожей. В умовах нашої країни ми не можемо скопіювати використання системи забезпечення безпеки країн Європи, тому що у відсутній інституційна та інфраструктурна складова у національній туристській безпеці. Отже, пошук конкретних шляхів вирішення проблем створення ефективної системи забезпечення безпеки туристів у міжнародному туризмі для України є актуальними на даному етапі розвитку індустрії туризму країни.

#### **Список використаних джерел**

1. Гайдукевич Л. М. Безопасность у международном туризме и основные направления её обеспечения. Национальная безопасность и стратегическое планирование. №1. Изд.-во «ИИУНЦ Стратегія будущего» Санкт-Петербург. 2018. С. 32 – 37.
2. Григорян Ц. А., Рябцев А. А. Международный опыт обеспечения безопасности в туризме. Журнал «Uropean researcher». № 1 (1). 2010. С. 64 – 68.
3. Зігунов В. М. Безпека в туризмі: курс лекцій. Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. 205 с.
4. Козинець В. М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: навч. посіб. К.: Кондор, 2006. 567 с.